

ARBEIDS- OMSTANDIGHEDEN IN DE BOUW

3 De Arbeids- omstandighedenwet in de bouw

ser.10 VI B3

WORDT NIET UITGELEEND

ARBEIDS- OMSTANDIGHEDEN IN DE BOUW

3 De Arbeids- omstandighedenwet in de bouw

ing. J.A. Gans
ing. G. Visscher

NEDERLANDS INSTITUUT VOOR
ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

Veiligheids Informatiegroep Bouw

Tekeningen: Paul Kerrebijn

Eerste druk: april 1989

Bestelnummer VIB 3

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Inleiding	4
De Arbeidsomstandighedenwet	5
Verschil tussen Arbowet en Veiligheidswet	5
Overleg	5
Verplichtingen van de werkgever	6
Werknemers	9
Arbeidsinspectie	10
Veiligheidsbesluit voor Fabrieken of Werkplaatsen	11
Algemene bepalingen	11
Bepalingen voor fabrieken of werkplaatsen in het algemeen	11
Bijzondere bepalingen voor bepaalde fabrieken of werkplaatsen	37
Elektrotechnisch Veiligheidsbesluit	42
Bedrijfsvoorschriften	42
Naschrift	44
Literatuuropgave	45
Trefwoordenregister	46

INLEIDING

De Arbeidsomstandighedenwet, kortweg de Arbowet, geeft voorschriften voor het bevorderen van goede werkomstandigheden van de werknemers. Het gaat daarbij niet alleen om veiligheid, maar ook om gezondheid en welzijn.

De Arbowet is een raamwet, dat wil zeggen dat de regering of de betreffende minister wordt gemachtigd nadere voorschriften te geven. Dit gebeurt onder andere door middel van de zogenaamde Veiligheidsbesluiten.

Voor de bouwnijverheid zijn de volgende Veiligheidsbesluiten van belang:

- Veiligheidsbesluit voor Fabrieken en Werkplaatsen
- Elektrotechnisch Veiligheidsbesluit
- Asbestbesluit
- Veiligheidsbesluit Loodwit
- Zandsteenbesluit
- Caissonbesluit

In het Veiligheidsbesluit voor Fabrieken en Werkplaatsen worden (in art. 1a, lid2) o.a. bouw-, grond- en waterwerken, wegen, ondergrondse leidingen in aanleg of reparatie, baggerwerken, grind- en zandzuigers, pompstations en bemalingsinrichtingen als fabriek of werkplaats aangeduid. In dit Veiligheidsbesluit vindt men dan ook een groot aantal voorschriften die op de bouwnijverheid van toepassing zijn.

Deze beknopte uitgave wil een indruk geven van de bedoelingen van de Arbowet. Daarnaast worden uit de van toepassing zijnde Veiligheidsbesluiten vooral die bepalingen vermeld die van belang zijn voor de bouwnijverheid. Voor de volledige wetteksten wordt verwezen naar de diverse speciale uitgaven op dit gebied.

DE ARBEIDSOMSTANDIGHEDENWET

De Arbowet is in de plaats gekomen van de Veiligheidswet, de Silicosewet, de Stuwadoorswet en de Wet op het werken onder overdruk. De bij deze wetten behorende Besluiten blijven van kracht, doch nu op basis van de Arbowet.

De nieuwe wet zal in gedeelten (fasen) worden ingevoerd. Het eerste deel is op 1 januari 1983 van kracht geworden, het tweede deel op 1 januari 1988. Het is de bedoeling dat de Arbowet in 1990 geheel is ingevoerd.

Verschil tussen Arbowet en Veiligheidswet

Tussen de Arbowet en de Veiligheidswet bestaan enige principiële verschillen.

In de Veiligheidswet stond de bescherming van de werknemers tegen ongevallen en beroepsziekten (veiligheid) centraal. De verantwoordelijkheid daarvoor berustte uitsluitend bij de werkgever.

In de Arbowet gaat het om meer dan alleen veiligheid. De nieuwe wet regelt de zorg voor zowel de veiligheid als de gezondheid en het welzijn (V.G.W.) bij het werk

Er is nog een essentieel onderscheid tussen de twee wetten. De Arbowet maakt namelijk de zorg voor veiligheid, gezondheid en welzijn (V.G.W.) nadrukkelijk tot een zaak van werkgever en werknemers samen. Er is voor die twee partijen een verplichting tot samenwerking op het gebied van VGW (art.13). Dat houdt automatisch in dat er overleg moet plaatsvinden. De Arbowet geeft dan ook voorschriften voor dit overleg tussen werkgever en werknemers.

Overleg

Het overleg over veiligheid, gezondheid en welzijn tussen werkgever en werknemers kan op twee manieren worden gerealiseerd. In de eerste plaats behandelen de ondernemingsraad en de directie dit onderwerp in hun regelmatige samspraak (art. 14). Voorts kan VGW een onderdeel zijn van het werkoverleg tussen de afdelingschef en zijn medewerkers (art. 16). De ondernemingsraad kan voor het VGW-werk een speciale commissie formeren: de commissie veiligheid, gezondheid en welzijn, of wel de VGW-commissie.

Bedrijven die geen ondernemingsraad hebben kunnen worden verplicht tot het instellen van een arbocommissie.

Zo'n arbocommissie behartigt, evenals de OR of de VGW-commissie, veiligheid, gezondheid en welzijn voor en namens de werknemers en is dan ook uit hun midden gekozen.

Bepaalde categorieën bedrijven kunnen door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur worden aangewezen om een arbocommissie in te stellen. In individuele gevallen kan het districtshoofd van de Arbeidsinspectie een bedrijf daartoe verplichten.

De ondernemingsraad en de arbocommissie hebben recht op (art. 14, art. 15):

- Informatie van de werkgever, de bedrijfsgezondheidsdienst, de veiligheidskundige(-dienst) en de Arbeidsinspectie.
- Het begeleiden van de Arbeidsinspectie bij bedrijfsbezoeken.
- Een onderhoud met de Arbeidsinspectie, zonder dat de werkgever daarbij aanwezig is.
- Scholing en vorming in werktijd met behoud van loon.
- Tijd voor onderling beraad of het raadplegen van in- of externe adviseurs.
- Zich op de hoogte te stellen van de arbeidsomstandigheden in het bedrijf.
- Gebruikmaking van de voorzieningen van het bedrijf.

Verplichtingen van de werkgever

De Arbowet legt de werkgever een aantal verplichtingen op. Zo zal hij onder meer moeten zorgdragen voor een

beleidsmatige aanpak van goede arbeidsomstandigheden (art. 4). Dit arbo-beleid moet gericht zijn op een zo goed mogelijke bescherming van de gezondheid en op een zo groot mogelijke veiligheid van de werknemers. Bovendien wordt vereist dat het arbo-beleid stelselmatig het welzijn van iedereen binnen de arbeidsorganisatie bevordert. Het in overleg met de ondernemingsraad tot stand gekomen arbo-beleid behoort een vast onderdeel te zijn van het totale ondernemingsbeleid. Zowel opgedane ervaringen als sociale en technologische ontwikkelingen kunnen aanpassing van het arbo-beleid noodzakelijk maken.

Algemene werkcondities

Het zorgen voor veilige en gezonde werkcondities ziet de Arbo-wet eveneens als taak van de werkgever (art. 3). Bij het organiseren van het werk, het inrichten van de werkplek en het bepalen van de werkmethoden moeten onderstaande algemene uitgangspunten worden aangehouden. Althans voorzover dat redelijkerwijs mogelijk is.

- De werksituaties moeten zo veilig en gezond mogelijk zijn.
- Machines en stoffen die gevaarlijk zijn moeten worden vermeden.
- Bij acuut gevaar moeten de werknemers zich in veiligheid kunnen brengen.
- Gevaren moeten aan de bron worden bestreden. Is dit redelijkerwijs niet mogelijk dan moeten passende en doelmatige beschermingsmiddelen beschikbaar worden gesteld, die door de werknemers moeten worden gedragen.

Daarnaast moet de werkgever zorgdragen voor een aantal condities die gericht zijn op het welzijn van de werknemers. Te weten:

- Bij het werk moet zoveel mogelijk rekening worden gehouden met de persoonlijke eigenschappen van de werknemers (leeftijd, ervaring, geslacht, lichamelijke en geestelijke gesteldheid).
- De inrichting van de werkplek, de werkmethoden en de gebruikte hulpmiddelen moeten zoveel mogelijk aangepast zijn aan de werknemers (ergonomie).
- Het werk moet zoveel mogelijk bijdragen aan de vakbekwaamheid van de werknemers. De werknemers

moeten zoveel mogelijk het werk naar eigen inzichten kunnen inrichten, contact kunnen houden met collega's en zich op de hoogte kunnen stellen van doel en resultaat van het werk.

- Ongevarieerd werk moet zoveel mogelijk worden vermeden. Monotoon werk moet zoveel mogelijk worden afgewisseld met andere werkzaamheden of met pauzes.

Voorlichting

De Arbowet schrijft verder voor dat de werkgever zijn werknemers doeltreffend voorlicht over de aard en de gevaren van het werk (art. 6). De werknemers behoren duidelijke instructies te ontvangen over het veilig en gezond

uitvoeren van hun werkzaamheden. Die informatie moet in de eerste plaats gegeven worden bij indiensttreding en daarna zo vaak als nodig is. Zodra de werkomstandigheden veranderen zal de veiligheids- en gezondheidsvoorlichting aangepast moeten worden. Vereist wordt dat de voorlichting van jeugdige werknemers (jonger dan 18 jaar) speciale aandacht krijgt. Deze groep jonge medewerkers behoort bovendien geïnformeerd te worden over opleidings- en promotiemogelijkheden, het beoordelingsstelsel en de arbeidsvoorwaarden.

Melding en registratie

Is er een ernstig ongeval gebeurd dan behoort de werkgever de Arbeidsinspectie direct daarover in te lichten (art. 9). Dat geldt ook als er sprake is van aanzienlijke materiële schade. Verder moet de werkgever ervoor zorgen dat alle ongevallen in het bedrijf worden bijgehouden in een register.

Wanneer het vermoeden bestaat dat er in het bedrijf een beroepsziekte voorkomt is de werkgever verplicht dat meteen aan de Arbeidsinspectie te melden.

Jaarverslag

In bedrijven met meer dan 100 werknemers moet de werkgever een Arbo-jaarverslag laten opstellen (art.10). Zo'n jaarverslag behoort een beschrijving te geven van het beleid dat het afgelopen jaar is gevoerd op het gebied van arbeidsomstandigheden. Het zal ook moeten vermelden hoe dit beleid, rekening houdend met de bepalingen van de Arbowet, in het bedrijf is ingevuld. Bijvoorbeeld ten aanzien van het overleg tussen werkgever en werknemers, de voorlichting en de ongevallenregistratie.

Andere personen

Voor de veiligheid en gezondheid van personen op het bedrijfsterrein die geen werknemer zijn is de werkgever eveneens verantwoordelijk (art.11). Zulke situaties kunnen zich bijvoorbeeld voordoen ingeval van excursies en werknemers van andere bedrijven.

Meerdere werkgevers

Als in een bedrijf meerdere werkgevers tegelijk werk laten verrichten moeten zij van tevoren duidelijke afspraken met elkaar maken en goed samenwerken om de naleving van de Arbowet te verzekeren (art.30).

Werknemers

Verplichtingen (art. 12)

In het algemeen moeten werknemers steeds voorzichtig en zorgvuldig te werk gaan, zodat ze zichzelf en hun collega's niet aan gevaar blootstellen. Verder zijn ze verplicht om:

- machines en werktuigen op de goede manier te gebruiken;
- beschikbaar gestelde persoonlijke beschermingsmiddelen (bijvoorbeeld helmen, veiligheidsschoenen, valbeveiliging) op de juiste manier toe te passen;
- de beveiligingen op machines niet te veranderen of te

- verwijderen;
- mee te werken aan voorlichtings- en opleidingsbijeenkomsten;
- geconstateerde gevaarlijke situaties direct te melden aan de leiding.

Recht (art. 38)

Een werknemer heeft het recht zijn werk te onderbreken als er, naar zijn redelijk oordeel, onmiddellijk gevaar dreigt voor hemzelf of voor zijn collega's. Bij verschil van mening met de werkgever over de werkonderbreking moet de Arbeidsinspectie om een beslissing worden gevraagd.

Verplichting werkgever en werknemers

Behalve de verplichting tot samenwerking op het gebied van VGW (art. 13) geldt voor zowel werkgever als werknemers dat zij verplicht zijn de Veiligheidsbesluiten na te leven welke op grond van de Arbowet zijn vastgesteld. (art 26).

Arbeidsinspectie

Het handhaven van de Arbowet geschiedt door de Arbeidsinspectie (art. 32). Deze kan in alle bedrijven en instellingen onderzoeken uitvoeren. Daarbij geldt wel een geheimhoudingsplicht voor zaken- en bedrijfsgeheimen (art 34).

Verder kan de Arbeidsinspectie inlichtingen verlangen van zowel werkgevers als werknemers (art. 33) en hen aanwijzingen geven wanneer blijkt dat de Arbowet niet of onvoldoende wordt nagekomen (art. 35). In gevallen van ernstig gevaar kan de Arbeidsinspectie het werk stilleggen (art. 37).

Bovendien kan de Arbeidsinspectie eisen stellen tot naleving van bepaalde voorschriften uit de Arbowet en/of Veiligheidsbesluiten. (art 36).

VEILIGHEIDSBESLUIT VOOR FABRIEKEN OF WERKPLAATSEN

Het Veiligheidsbesluit voor Fabrieken of Werkplaatsen (VBF) is vastgesteld krachtens artikel 47 van de Arbeidsomstandighedenwet.

Algemene bepalingen

Artikel 1a -lid 2

Het VBF verstaat onder fabrieken of werkplaatsen o.a.:

- open of besloten ruimten, waar pleegt gewerkt te worden aan of ten behoeve van het vervaardigen, veranderen, herstellen, versieren, afwerken of op andere wijze tot verkoop of gebruik geschikt maken of meer geschikt maken of geschikt houden, of aan of ten behoeve van het vernietigen van voorwerpen of stoffen, of waar voorwerpen of stoffen een daartoe strekkende bewerking plegen te ondergaan, of waar handelswaren met het oog op de verkoop in het klein plegen te worden afgewogen, afgemeten of verpakt, anders dan in winkels voor de verkoop ter plaatse en op veilingen;
- gebouwen, bouw-, grond-, waterwerken, ondergrondse leidingen en wegen, welke in aanbouw, aanleg, verbouwing, herstelling of sloping zijn of voor zover daaraan onderhoudswerkzaamheden worden verricht;
- baggermolens, grind- of zandzuigers.

-lid 3

- Onder fabrieken of werkplaatsen zijn mede begrepen de aanhorigheden van de in lid 2 bedoelde ruimten, zoals gangen, trappen, portalen, kelders, zolders, berg- en opslagplaatsen, pakkamers en expeditieruimten, terreinen, kantoren, kleedruimten, toiletten en schaftlokalen.

Bepalingen voor fabrieken of werkplaatsen in het algemeen

Kleedruimten en schaftlokalen

Artikel 53a en volgende

Deze artikelen geven informatie over de eisen waaraan kleedruimten en schaftlokalen moeten voldoen. Het volgende wordt onder meer bepaald.

Kleedruimte

Een kleedruimte is vereist waar 20 of meer personen arbeid plegen te verrichten. Bij gebruik van kledingkasten moet het vrije vloeroppervlak van de kleedruimte tenminste $0,40 \text{ m}^2$ per persoon bedragen; bij gebruik van klerenhaken tenminste $0,35 \text{ m}^2$ per persoon.

Als onder de klerenhaken een schoenenplank is aangebracht, moet de vloerruimte buiten die plank minstens $0,32 \text{ m}^2$ per persoon bedragen.

Een kledingkast moet inwendig voldoende hoog zijn en per persoon een ruimte bevatten met een horizontale doorsnede van tenminste $0,45 \times 0,30 \text{ m}$.

Bij toepassing van klerenhaken dienen deze op een onderlinge afstand van tenminste $0,15 \text{ m}$. te zijn aangebracht en moeten er per persoon tenminste 2 beschikbaar zijn. Boven de klerenhaken moet een legplank aanwezig zijn van tenminste $0,25 \text{ m}$. breedte.

Is in de kleedruimte geen andere doelmatige plaats beschikbaar, dan moet voor de berging van schoenen op tenminste $0,10 \text{ m}$. boven de vloer een doelmatige schoenenplank aangebracht zijn die een lengte heeft van tenminste $0,25 \text{ m}$. per persoon. De ruimte tussen plank en de vloer moet zijn afgesloten door een plint.

Een kleedruimte moet doelmatig zijn geventileerd zodat droging van kleding en schoeisel mogelijk is. De kleedruimte mag geen deel uitmaken van een werklokaal of van een schaftlokaal en mag niet worden gebezigd als bergplaats van materialen en gereedschappen.

Schaftlokaal

Voor de werknemers moet een doelmatig ingericht **schaftlokaal** aanwezig zijn. Voor een schaftlokaal bestemd voor gelijktijdig gebruik door minder dan 20 personen, moet het vloeroppervlak tenminste $1,25 \text{ m}^2$ per persoon zijn en in totaal tenminste $7,5 \text{ m}^2$ zijn. Bij gelijktijdig gebruik door 20 of meer personen moet het vloeroppervlak tenminste 1 m^2 per persoon en tenminste 25 m^2 in totaal zijn.

De hoogte mag nergens minder dan 2 m . zijn en gemiddeld niet minder dan $2,50 \text{ m}$.

De vrije luchtruimte in het schaftlokaal moet tenminste $3,5 \text{ m}^3$ per persoon bedragen, doch met 3 m^3 kan worden

volstaan als de gehele inrichting van het lokaal zodanig is, dat de vrije luchtruimte naar het oordeel van het districthoofd van de Arbeidsinspectie als voldoende wordt beoordeeld

Het glasoppervlak dat direct **daglicht** in het lokaal doorlaat, moet tenminste $1/10$ van het vloeroppervlak bedragen. Deze lichtopeningen moeten zoveel mogelijk uitzicht op de omgeving bieden. Voorts moet het schaftlokaal zo nodig door voldoende en doelmatig kunstlicht verlicht kunnen worden.

Indien de **ventilatie** niet plaats vindt door middel van mechanische hulpmiddelen, moet zij geschieden door middel van afsluitbare ventilatie-openingen die een rechtstreeks contact met de buitenlucht kunnen geven. Het gezamenlijk oppervlak van deze ventilatie-openingen moet tenminste $1/25$ van het vloeroppervlak zijn en mag niet minder bedragen dan $0,40 \text{ m}^2$, deuropeningen niet meegerekend.

Voor elke medewerker die van het schaftlokaal gebruik maakt moet een doelmatige stoel beschikbaar zijn.

Er moeten één of meer tafels aanwezig zijn, het tafelblad moet naadloos zijn dan wel voorzien zijn van een naadloze bedekking.

Elke medewerker moet over een tafeloppervlak van tenminste $0,18 \text{ m}^2$ ($0,60 \times 0,30 \text{ m}$) kunnen beschikken, waarbij de maat van $0,60 \text{ m}$ langs de tafelrand is geme-ten. Een tafel mag niet aan de vloer zijn bevestigd en de ruimte eronder dient vrij te zijn gehouden. Een voldoende

aantal papiermanden of -bakken en een voldoende aantal asbakken moeten aanwezig zijn.

In het koude jaargetijde moet een schaftlokaal voldoende zijn verwarmd door middel van een brandveilige verwarmingsinstallatie van deugdelijke constructie en van voldoende capaciteit in verhouding tot de te verwarmen ruimte. Rook- en verbrandingsgassen van deze installatie moeten doelmatig worden afgevoerd. Aanwezige vaste brandstof moet zijn opgeslagen in een brandstoffenbak. Een schaftlokaal moet zodanig zijn ingericht en onderhouden, dat de medewerkers die er gebruik van maken beschut zijn tegen nadelige invloeden van de weersgesteldheid.

Het lokaal mag niet als werklokaal of als bergplaats worden gebruikt en moet voldoende zindelijk zijn gehouden. De vloer moet zodanig zijn, dat hij gemakkelijk en goed kan worden gereinigd.

Toiletten en urinoirs

Artikel 55 -lid 1

In een fabriek of werkplaats moet voor de werknemers tenminste één toilet zijn.

-lid 2

In een fabriek of werkplaats, waar 10 of meer werknemers gelijktijdig werkzaam plegen te zijn moet voor iedere 15 of minder werknemers van hetzelfde geslacht tenminste één toilet zijn. Voor mannen mag voor een deel met urinoirs worden volstaan mits er tenminste één toilet voor iedere 25 of minder mannen is.

Artikel 56

De toiletten en urinoirs moeten zodanig zijn geplaatst en worden onderhouden, dat zij voor alle in de fabriek of werkplaats werkende personen, voor wie zij bestemd zijn, gedurende hun verblijf aldaar behoorlijk te bereiken en te gebruiken zijn.

Artikel 58

Ieder toilet of urinoir moet doelmatig ingericht zijn, goed rein kunnen worden gehouden en voldoende zijn geventileerd. Een toilet moet overdekt zijn en zodanig zijn afgesloten, dat het bij gebruik behoorlijke afzondering waarborgt. Een toilet moet van het benodigde zijn voorzien.

Artikel 61

In of in de onmiddellijke nabijheid van de toiletten en urinoirs moet een voldoende aantal wasbakken aanwezig zijn. De wasbakken moeten doelmatig zijn geplaatst, beschikken over stromend water en van het benodigde zijn voorzien.

Artikel 67

Toiletten, urinoirs en wasbakken moeten zindelijk worden gehouden.

Het verkrijgen van voldoende en doelmatige verlichting door kunstlicht.

Artikel 63 -lid 1

Bij gebruik van kunstlicht moet een werklokaal voldoende en doelmatig zijn verlicht.

Bevorderen van zindelijkheid

Artikel 72

Het bij de arbeid onstane afval moet spoedig en op doelmatige wijze worden verwijderd.

Artikel 74 -lid 1

In of bij een fabriek of werkplaats, als bedoeld in artikel 1a -lid 2, onder f, alsmede in een andere fabriek of werkplaats, waar werknemers aan grote warmte, stof of vuil zijn blootgesteld, moet voor die werknemers, naar seksen gescheiden, binnenshuis en doelmatig gelegen en ingerichte wasgelegenheden beschikbaar zijn.

Artikel 75

Op elke wasplaats moet schoon en zonodig verwarmd water kunnen toevloeien in voldoende hoeveelheid.

Het gebruikte water moet kunnen wegvloeien. Voor elke wasplaats moeten zeep en - tenzij andere doelmatige voorzieningen zijn getroffen - bruikbare handdoeken en zonodig nagelborstels in voldoende hoeveelheid beschikbaar zijn.

Bevorderen van een draaglijke temperatuur etc.

Artikel 83 -lid 2

In afwijking van het eerste lid (arbeid in werklokalen) mag de temperatuurindex L minder dan 12 bedragen in omstandigheden dat redelijkerwijs niet kan worden verlangd dat aan het eerste lid wordt voldaan, mits doelmatige per-

soonlijke beschermingsmiddelen worden gebruikt, verwarmingsinstallaties of andere doelmatige middelen zijn aangewend, dan wel de arbeidsduur ter plaatse is beperkt en tijdelijk verblijf in een warmere omgeving mogelijk is gemaakt.

Deze omstandigheden worden geacht aanwezig te zijn onder meer, indien het produkt of het fabricageproces aan het binnenklimaat bepaalde eisen stelt; bij koud weer in een bijzondere open of besloten ruimte zoals een in aanbouw, reparatie of onderhoud zijnd schip, bouwwerk of tank, een houtloods of een ijzerpark; in een ruimte waar door de aard van het bedrijf een deel der wanden ontbreekt, zoals in een zagerij van bomen, hout of lang ijzer; dan wel bij een bedrijfsstoring.

Artikel 85

Indien werknemers in de regen arbeid verrichten of bij hun arbeid bespat worden met water dan wel in contact komen met natte of koude oppervlakken, moeten, ter bescherming tegen de nadelige invloeden daarvan doelmatige middelen zijn aangewend, zoals vloerroosters, maten, regenschutten, spatschermen, dekkleden, of moeten persoonlijke beschermingsmiddelen worden gebruikt, zoals waterdichte of gevoerde handschoenen en schoeisel, vochtkerende of isolerende overkleding en hoofdbedekking.

Het voorkomen van ongevallen

Artikel 98

De delen van:

a. krachtwerktuigen

bijvoorbeeld vliegwielen, assen, spieën, riemen, kettingen, snaren, schijven en tandraderen;

b. drijfwerken

bijvoorbeeld assen, kettingen, snaren, riemen, schijven, raderen, spieën, bouten en koppelingen;

c. door een krachtwerktuig gedreven werktuigen

bijvoorbeeld vliegwielen, raderen, assen, spieën, stelschroeven, bouten, koppelingen, snaren, riemen, kettingen en schijven;

d. niet door een krachtwerktuig gedreven werktuigen

bijvoorbeeld vliegwielen van ponsmachines, metaalscharen, spantenbuigers en andere werktuigen, raderen, bijvoorbeeld van boormachines, draaibanken, lieren en hijskranen, en slingers van ponsmachines, metaalknipmachines en andere werktuigen,

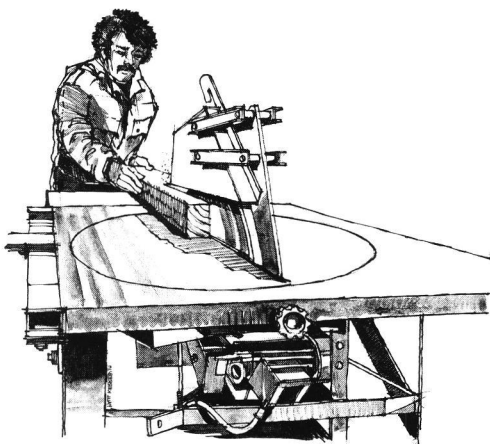
moeten voor zover zij gevaar opleveren, zo mogelijk doelmatig zijn beschermd.

Artikel 109

Indien het smeren, onderzoeken, herstellen of reinigen van een in beweging zijnd werktuig of drijfwerk gevaar kan veroorzaken, moeten deze werkzaamheden bij stilstand daarvan geschieden, tenzij de aard van het bedrijf dit niet toelaat, in welk geval het werktuig of het drijfwerk veilig bereikbaar moet zijn en het smeren, onderzoeken, herstellen of reinigen, met behulp van doelmatige gereedschappen, zodanig moet geschieden, dat het zo min mogelijk gevaar oplevert.

Artikel 118

De werktuigen waarvan onderdelen door snijden, knellen, pletten, door hun grote snelheid of op andere wijze gevaar kunnen veroorzaken zoals bijvoorbeeld cirkel-

raam-, lint- en cylinderzagen, frees-, steek-, schaaf-, snij-, en schilmachines, hechtmachines, metaalscharen, stempelwerktuigen, kalanders, moeten zodanig zijn opgesteld en ingericht en van zodanige toestellen of bescherming zijn voorzien, dat het gevaar zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Artikel 119

De gevaar opleverende plaatsen van werktuigen, in artikel 118 bedoeld, mogen alleen bij stilstand worden gereinigd, gepoetst of hersteld.

Artikel 120 -lid 1

Een slijpschijf mag slechts worden gebruikt, indien:

- a. het door of vanwege de fabrikant van de schijf opgegeven maximaal toelaatbaar toerental, uitgedrukt in omwentelingen per minuut, op de schijf vermeld is;
- b. de schijf in constructief en kwalitatief opzicht geschikt is voor een veilig gebruik bij elk toerental, lager dan dat bedoeld onder a, dat hij in onbelaste toestand zal maken;
- c. de schijf in goede staat verkeert alsmede goed gemonteerd en doeltreffend beschermd is;
- d. maatregelen genomen zijn en worden toegepast ter voorkoming van overschrijding van het onder a bedoelde toerental.

-lid 2

Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van andere gereedschappen, die bij het gebruik in een zodanig snel draaiende beweging worden gebracht, dat daardoor gevaar bestaat voor uiteenvliegen of losvliegen van die gereedschappen of delen ervan.

Artikel 121

Indien bij het gebruik van werktuigen of gereedschap gevaar bestaat voor het afvliegen van vonken, splinters, schilfers of stof, moeten deze werktuigen of dit gereedschap van zodanige inrichtingen zijn voorzien, dat het gevaar zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Artikel 123

Krachtwerktuigen, drijfwerken, werktuigen, toestellen, gereedschappen en leidingen moeten in zodanige staat van onderhoud verkeren dat zij daardoor geen gevaar kunnen veroorzaken.

Artikel 124 -lid 1

Gebouwen, installaties, constructiewerken, ovens, drijvende inrichtingen en aanhorigheden moeten uit deugdelijk materiaal bestaan, van deugdelijke constructie zijn en in goede staat verkeren.

-lid 2

Vloeren, trappen, ladders, klimijzers, steigers, bordessen, stellingen, afdekkingen van vloeropeningen, loopbruggen, loopplanken, aanlegsteigers, stortsteigers en dergelijke objecten, waarop zich personen moeten begeven, moeten uit deugdelijk materiaal bestaan en in goede

staat verkeren. Zij moeten voldoende breed zijn en voldoende sterk en stijf in verband met de belasting die zij moeten kunnen dragen. Zij moeten voorts zodanig in- of opgericht en vastgezet zijn, dat zij niet onopzettelijk kunnen verschuiven of zich verplaatsen. Voor zover zij gevaar opleveren, moeten daartegen doeltreffende voorzieningen getroffen zijn.

Artikel 125

Een vloer- of wandopening benevens de plaats waar voorwerpen of goederen worden opgehesen of neergelaten, moeten voor zover een en ander gevaar oplevert, zo mogelijk doeltreffend zijn beschermt.

Artikel 126

Wanneer medewerkers zich tot het verrichten van werkzaamheden herhaaldelijk begeven op een plaats die zich 2,50 m. of meer boven de vloer of nabij de rand van bakken of kuipen bevindt en waar gevaar voor vallen bestaat, moet aldaar een doelmatige en veilige gaanderij of bordes zijn aangebracht.

Artikel 127 - lid 1

Bij het verrichten van arbeid waarbij gevaar bestaat van een hoogte te vallen of waarbij als gevolg van een val ge-

vaar bestaat voor bedwelming, verstikking, vergiftiging, verbranding, elektrocutie of verdrinking, moet zo mogelijk een veilige steiger, stelling, bordes of werkvloer aangebracht zijn of het gevaar tegengegaan zijn door het aanbrengen van doelmatige hekwerken, leuningën of dergelijke.

- lid 2

Het eerste lid is niet van toepassing op arbeid, welke op voldoende veilige wijze op een ladder, trap, ladderstelling of dergelijke kan worden verricht.

- lid 3

Indien de in het eerste lid genoemde voorzieningen niet of slechts ten dele kunnen worden aangebracht of indien het aanbrengen of wegnemen daarvan grotere gevaren meebrengt dan de arbeid ter beveiliging waarvan zij zouden moeten dienen, moeten ter voorkoming van het gevaar voldoende sterke en voldoende grote vangnetten op doelmatige plaatsen en wijze worden aangebracht of doelmatige veiligheidsgordels met vanglijnen van voldoende sterkte worden gebruikt, dan wel andere technische middelen worden toegepast die tenminste eenzelfde mate van beveiliging van de in het eerste lid bedoelde arbeid geven.

Artikel 128 - lid 1

Zand- en grindtrechters, silo's en dergelijke installaties moeten zodanig geconstrueerd, gefundeerd, verankerd, opgesteld en onderhouden zijn, dat zij bestand zijn tegen de grootste belasting welke zal optreden bij een volledige vulling met de zwaarste te verwachten stoffen, vermeerderd met regen- en sneeuw- of windbelasting.

- lid 2

Voor zover de bedoelde installaties los zijn opgesteld, moeten zodanige voorzieningen aangebracht zijn dat zij bij normaal gebruik niet kunnen kantelen of verzakken.

- lid 3

Tegen aanrijdingen moeten doelmatige voorzieningen aangebracht zijn.

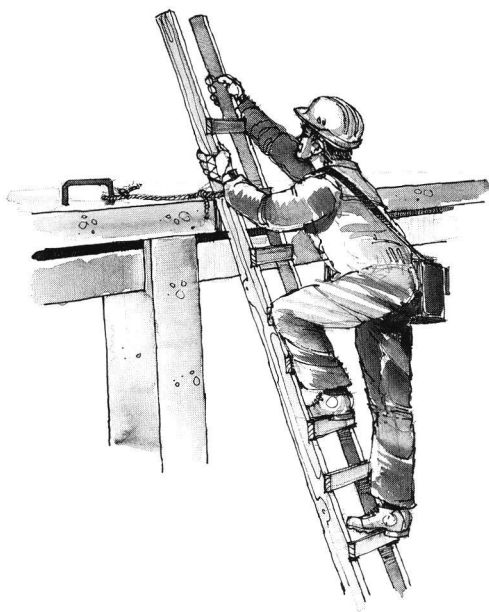
- lid 4

Desgevraagd moet aan het districtshoofd van de Arbeidsinspectie door overlegging van tekeningen en berekeningen te zijnen genoegen worden aangetoond, dat

de in het eerste lid bedoelde belasting veilig kan worden verdragen.

Artikel 131

Een ladder moet in goede staat van onderhoud verkeren, tegen uitglijden, omvallen of te sterk doorbuigen zijn verzekerd, en tenminste 1 m. uitsteken boven de plaats, waartoe zij toegang geeft, voor zover niet op andere wijze voldoende zekerheid bij het op- en afstappen wordt geboden.

Sporten moeten in het hout van de bomen rusten, zij mogen niet uitsluitend door opspijkeren of aanschroeven zijn bevestigd.

Artikel 132

Houten ladders mogen niet geverfd, wel geolied of blank gevernist zijn.

Artikel 133

Een lift met toebehoren moet voldoen aan de eisen van goed en veilig werk en in goede staat van onderhoud verkeren.

Artikel 136

Liften met toebehoren moeten op doelmatige wijze beschermd zijn en zodanig zijn ingericht dat het gevaar dat personen gekwetst worden door vallen, door knellen of door vallende voorwerpen, zoveel mogelijk is voorkomen.

Artikel 137

Bij elke toegang tot een lift, welke niet bestemd is voor personenvervoer, moet duidelijk vermeld staan, dat personen daarvan geen gebruik mogen maken.

Artikel 140 - lid 1

Hijskranen, takels, lieren, hijsmasten en andere hijs- of hefwerktuigen, anders dan liften, moeten uit deugdelijk materiaal bestaan, van deugdelijke constructie zijn en in goede staat verkeren. De in de vorige volzin bedoelde werktuigen moeten voorts zodanig ingericht, opgesteld, verankerd en beschermd zijn, dat zij zo min mogelijk gevaar opleveren.

- lid 2

Indien er gevaar bestaat dat een hijs- of hefwerktuig onder de invloed van wind zich zal verplaatsen of zal omvallen, moet het werktuig zodanig zijn vastgezet, dat het zich niet kan verplaatsen en niet kan omvallen.

- lid 3

De ondersteuning van een hijs- en hefwerktuig moet zodanig zijn, dat de stabiliteit van het werktuig daardoor niet in gevaar wordt gebracht. Bestaat die ondersteuning uit een kraanbaan, dan moet deze bovendien zodanig ingericht zijn, dat het van de baan afraken van het werktuig zoveel mogelijk wordt voorkomen.

- lid 4

Een hijs- of hefwerktuig moet voorzien zijn van een duidelijke aanduiding die de bedrijfslast vermeldt. Uit die aanduiding moet voor wat betreft:

- a. een hijswerktuig dat een veranderlijke vlucht heeft, op een zo gemakkelijk mogelijke wijze kunnen worden vastgesteld hoeveel bij elke gieklengte de bedrijfslast bedraagt;
- b. een hijswerktuig dat ingericht is om te werken zowel met een enkelvoudig ingeschoren reep als met een meervoudig ingeschoren reep, op een zo gemakkelijk mogelijke wijze kunnen worden vastgesteld hoeveel voor elk van die werkwijzen de bedrijfslast bedraagt.

- lid 7

Bij een hijs- of hefwerktuig moet een duidelijke instructie in de Nederlandse taal aanwezig zijn, die de nodige gegevens bevat betreffende het veilig gebruik en het deugdelijk onderhoud van het betrokken werktuig.

-lid 8

Een met een hijs- of hefwerktuig te verplaatsen last mag niet zwaarder zijn dan de ingevolge het vierde lid op dat werktuig aangeduide bedrijfslast aangeeft voor de stand of de omstandigheid, waarbij of waaronder het werktuig wordt gebruikt, noch zwaarder zijn dan een veilig gebruik toelaat.

-lid 9

Het verrichten van werkzaamheden met behulp van een hijs- of hefwerktuig moet zodanig geschieden, dat gevaren waaraan de medewerkers bij het gebruik van het werktuig kunnen blootstaan, zoals het gevaar getroffen of gegrepen te worden door het werktuig, een onderdeel daarvan, dan wel door de last van het werktuig, zoveel mogelijk worden voorkomen.

- lid 10

Een hijs- of hefwerktuig mag slechts worden bediend door een persoon die met de bediening van het werktuig en met de aard van de daarmee te verrichten werkzaamheden vertrouwd is.

Artikel 141 - lid 1

Onverminderd artikel 140 moet met betrekking tot hijskranen met een bedrijfslast die gelijk is aan of hoger is dan een door Onze Minister vastgesteld minimum het volgende in acht worden genomen.

- lid 2

Alvorens een hijskraan, na te zijn vervaardigd dan wel ingrijpend te zijn hersteld of gewijzigd, voor de eerste maal in gebruik wordt genomen, moeten worden onderzocht:

- a. de hijskraan: op deugdelijkheid van materiaal, constructie, inrichting en stabiliteit, bij welk onderzoek de kraan doelmatig moet worden beproefd, en
- b. de ondersteuning van de kraan, zoals een kraanbaan: op ligging en draagkracht, op deugdelijkheid van materiaal en constructie, alsmede op aanwezigheid en deugdelijkheid van beveiligingsmiddelen.

-lid 3

Een hijskraan en de ondersteuning van de kraan moeten worden onderzocht op goede staat bij welk onderzoek de kraan doelmatig moet worden beproefd, een en ander:

- a. wanneer de kraan langdurig heeft stilgestaan of buiten gebruik is geweest;
- b. zo dikwijls zulks ter waarborging van een veilig gebruik van de kraan redelijkerwijze noodzakelijk is en in elk geval ten minste eenmaal per jaar.

In de gevallen, omschreven onder a. en b., moeten de onderzoeken en beproevingen zijn verricht, vóórdát de kraan in gebruik wordt genomen.

- lid 4

Indien een hijskraan, na demontage voor opstelling elders, aanstonds opnieuw is opgesteld, moet de kraan, alvorens hij in gebruik wordt genomen, op veilige werking worden onderzocht en beproefd.

- lid 5

Onderzoeken en beproevingen als bedoeld in het tweede, derde en vierde lid moeten worden verricht door een door de werkgever aangewezen deskundige persoon, onderneming, dienst of instelling, voorzover Onze Minister met betrekking tot alle hijskranen dan wel met betrekking tot hijskranen die behoren tot een door hem omschreven categorie, niet heeft bepaald welke van de vorenbedoelde onderzoeken en beproevingen moeten worden verricht door een daartoe door hem erkende persoon, onderneming, dienst of instelling. Tot de voorschriften die Onze Minister aan de erkenning kan verbinden, kunnen voorschriften behoren met betrekking tot het tarief dat de erkende persoon, onderneming, dienst of instelling in rekening mag brengen.

- lid 6

In de nabijheid van een hijskraan, behorende tot een door Onze Minister omschreven categorie, moet zich een geschrift (kraanboek) bevinden. Dit geschrift moet met betrekking tot die hijskraan gegevens bevatten als nader door hem geregeld ten aanzien van de tot die categorie behorende kranen. Tot vorenbedoelde gegevens behoren de bevindingen, verkregen uit onderzoeken en beproevingen als bedoeld in het tweede, derde of vierde lid en neergelegd door degene die de vorenbedoelde onderzoeken en beproevingen heeft verricht.

- lid 7

Onze Minister stelt het model vast van een geschrift als bedoeld in het zesde lid.

- lid 8

Het geschrift moet desgevraagd worden getoond

- lid 9

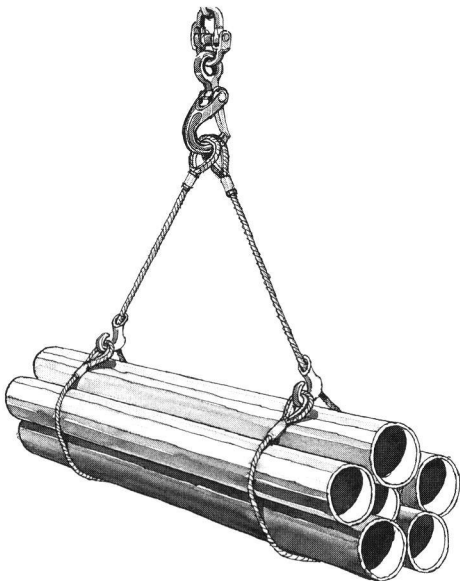
Onze Minister kan met betrekking tot alle hijskranen dan wel met betrekking tot hijskranen die behoren tot een door hem omschreven categorie nadere regelen stellen met betrekking tot het tweede, derde en vierde lid alsmede zo nodig bepalen in welke gevallen aan die nadere regelen niet of niet geheel behoeft te worden voldaan.

Artikel 142a

Met een hijs- of hefwerktuig dat uitsluitend bestemd en ingericht is voor het vervoer van goederen, mogen in de plaats van of tezamen met goederen geen personen worden vervoerd.

Artikel 143 - lid 1.

Kabels, hijskettingen en stroppen mogen niet zwaarder worden belast dan een veilig gebruik toelaat.

- lid 2

Zo dikwijls zulks ter waarborging van een veilig gebruik nodig is, moeten hijskettingen en kettingstroppen worden uitgegloeid en met een voldoende trekkracht worden beproefd door een bevoegd deskundige. Van deze beproeving moet een bewijs in de door Onze Minister vastgestelde vorm worden overgelegd.

Artikel 148

Tegen het gevaar te worden getroffen door wegvliegende, vallende, omvallende, wegschuivende of wegrollende voorwerpen moeten doelmatige voorzieningen getroffen zijn.

Artikel 149 - lid 1

Het opstapelen van voorwerpen of stoffen, het maken van groeven, geulen, kuilen, putten en het af- of ondergraven van grond moet plaats hebben, met inachtneming en toepassing van die voorzorgen welke voldoende waarborgen geven tegen het gevaar van verzakken, omvallen, afkalven of instorten.

- lid 2

Het doen afkalven, afschuiven of instorten van aarde, zand, grind of dergelijk materiaal moet zodanig worden verricht, dat het gevaar te worden bedolven is vermeden.

- lid 3

Gestapelde of opgehoopte voorwerpen of stoffen mogen geen gevaar opleveren van verzakken, omvallen, afkalven of instorten. Die voorwerpen of stoffen moeten met het oog op dat gevaar regelmatig worden gecontroleerd.

Artikel 151

Indien werknemers afdalen in een put, riool, grondkuip, kelder, gashouder, reservoir, silo of andere ruimte, waar gevaar voor bedwelming, verstikking of vergiftiging kan bestaan, moeten zij met behulp van doelmatige gordels met touwen van voldoende lengte en sterkte, op veilige wijze zijn aangebonden.

Artikel 153 - lid 1

De verpakking van een stof die gevaar kan opleveren voor veiligheid of gezondheid van werknemers, alsmede de sluiting van die verpakking, moeten aan de volgende eisen voldoen:

a. Zodanig zijn dat ongewild verlies van de inhoud niet

- kan plaatsvinden (wel mogen zonodig aan de verpakking een of meer ontluichtingsventielen of andere soorten veiligheidsvoorzieningen aangebracht zijn);
- b. vervaardigd zijn van materiaal dat niet door de stof kan worden aangetast, noch hiermede een gevaarlijke reactie kan aangaan of een gevaarlijke verbinding kan vormen;
 - c. niet kunnen los raken en tegen normale behandeling bestand zijn.

Artikel 162

Ketels, reservoirs en andere toestellen, waarin zich gasen bevinden, die ontploffingsgevaar kunnen opleveren, moeten zodanig zijn geplaatst en ingericht, dat een ontploffing zoveel mogelijk wordt voorkomen. Zolang zich, na het openen van een dezer ketels, reservoirs of toestellen, daarin nog een ontplofbaar gasmengsel kan bevinden, mag in de nabijheid ervan geen vuur of ander dan voldoende geïsoleerd kunstlicht branden

Artikel 163 - lid 1

Flessen of vaten, waarin gas onder hogere druk dan die van de dampkring in samengeperste, tot vloeistof verdichte of in opgeloste toestand is verzameld, moeten tegen onnodige verwarming zijn gevrijwaard. Het vervoeren en verplaatsen moet zodanig geschieden, dat vallen op of stoten tegen harde voorwerpen zoveel mogelijk wordt voorkomen.

- lid 2

Flessen of vaten, als in het eerste lid bedoeld moeten zodanig zijn opgesteld dat zij niet kunnen omvallen.

- lid 3

Een fles, die opgelost acetyleen of een ander brandbaar gas bevat, moet gesloten worden, zodra er geen gas meer aan onttrokken wordt, en gesloten worden bewaard. Ook een fles die opgelost acetyleen of een ander brandbaar gas bevat heeft, moet gesloten worden bewaard.

- lid 4

De sleutel voor het openen en sluiten van de afsluiter van een fles, die opgelost acetyleen bevat, moet, zolang de fles voor afgifte van gas in gebruik is, op de afsluiter zijn geplaatst, of daaraan of aan de fles zijn opgehangen.

- lid 5

Indien bij werkzaamheden gebruik wordt gemaakt van een brander, aangesloten op één fles die opgelost acetyleen bevat of een ander brandbaar gas dat onder bepaalde omstandigheden kan dissociëren, moet tussen de brander en het bij die fles behorende reduceertoestel een doeltreffende vlamdover of een doeltreffend onderdrukventiel tegen vlamterugslag aangebracht zijn.

Art. 172a

Voor de toepassing van de artikelen 172b tot en met 172m wordt verstaan onder:

- a. "schiethamer": een werktuig, waarmee pennen, stiften, draadeinden en dergelijke in materialen kunnen worden gedreven en waarbij de drijfkracht geheel of gedeeltelijk wordt geleverd door een explosieve lading;
- b. "plunjerschiethamer": een schiethamer, waarbij de drijfkracht niet rechtstreeks op de pen of een dergelijk voorwerp wordt overgebracht, doch door middel van een tussenliggende plunjer, waarvan de beweging in de lengterichting van de loop is beperkt;
- c. "splinterkap": een bij een schiethamer behorende splinterkap.

Artikel 172c

In schiethamers mogen slechts pennen of soortgelijke voorwerpen worden gebruikt, welke speciaal voor dat doel vervaardigd zijn en waarvan de kwaliteit van het materiaal voor dit gebruik geschikt is.

Artikel 172e - lid 1

Bij het laden van een schiethamer mag de patroon niet met geweld in de kamer worden gedrukt.

- lid 2

Een schiethamer mag slechts onmiddellijk voor het gebruik worden geladen en moet onmiddellijk na het gebruik worden ontladen.

Artikel 172h

Schiethamers mogen niet worden gebruikt in een omgeving die gevaar kan opleveren voor brand of ontploffing.

Artikel 172j

De gebruiker van een schiethamer en hij, die bij zijn werkzaamheden is betrokken, zijn verplicht tijdens het werk te dragen:

- a. een veiligheidsbril van een geschikt model, voorzien van zijschotten of een gelaatsscherm van een geschikt model;
- b. een veiligheidshelm;
- c. oorbeschermers.

Artikel 172l - lid 1.

Hij, die een schiethamer voorhanden heeft of gebruikt, is verplicht te zorgen, dat deze in goede staat van onderhoud verkeert.

- lid 2

Het bij de schiethamer geleverde bedienings- en onderhoudsvoorschrift dient nauwkeurig te worden nageleefd. Gedurende de tijd, dat de schiethamer gebruikt wordt, moet hij minstens dagelijks gereinigd worden. Indien in de schiethamer nog patronen aanwezig zijn, moeten die voor het reinigen worden verwijderd.

Gebreken moeten zo spoedig mogelijk en voordat het werktuig opnieuw wordt gebruikt, door een vakkundig persoon worden hersteld.

- lid 3

Gebruikers van schiethamers mogen geen andere her-

stelwerkzaamheden verrichten dan het vervangen van onderdelen, mits deze onderdelen, in het bedienings- en onderhoudsvoorschrift als verwisselbaar staan aangegeven en het originele onderdelen betreft. Alle overige reparaties moeten aan de fabrikant of een ander vakkundig persoon worden overgelaten.

- lid 4

Schiethamers moeten, naar gelang de omstandigheden en het gebruik, doch minstens 1 x per jaar, ter controle worden opgezonden aan de fabrikant of een ander vakkundig persoon.

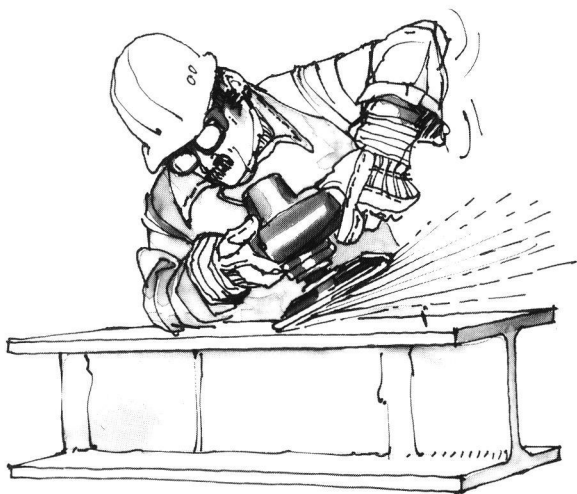
Artikel 172m

Het bepaalde in de artikelen 172 g, eerste lid, onder b, en vierde tot en met negende lid, 172 j onder b, en 172 k, eerste lid, geldt niet voor plunjerschiethamers, waarbij de kinetische energie van de pen bij het verlaten van de loop niet meer dan 2,5 kgm bedraagt.

Artikel 173a - lid 1

Indien een der hierna omschreven gevaren zich voordoet, hetzij in een geval waarop het bij of krachtens deze paragraaf bepaalde niet van toepassing is, hetzij in een geval waarin de naleving daarvan niet leidt tot vermindering van dat gevaar, moeten, onverminderd vorenbedoelde bepalingen, voor de werknemers die aan dat gevaar blootstaan, de daarbij aangegeven persoonlijke beschermingsmiddelen, in voldoende aantal, beschikbaar zijn en moet ervoor worden gezorgd dat die werknemers die middelen gebruiken:

- a. gevaar van verwonding door vallende, omvallende of wegvliegende voorwerpen of vallende stoffen dan wel door het stoten van het hoofd: **doelmatige veiligheidshelmen**;
- b. gevaar van voet- of beenverwondingen door scherpe, vallende, omvallende of weggrollende voorwerpen of door knellen: **doelmatig veiligheidsschoeisel**;
- c. gevaar van oogverwondingen door spatten van bijtende, hete of zeer koude stoffen dan wel door vonken, splinters, schilfers of stof: **doelmatige brillen of geelaatsschermen**;
- d. gevaar te worden gegrepen door bewegende delen van een werktuig, machine, apparaat of installatie dan wel door machinaal bewogen werkstukken en dergelijke: **doelmatige nauwsluitende kleding of hoofdbedekking**;

- e. gevaar van ongevallen door bijtende, hete of zeer koude stoffen: **beschermende kleding, handschoenen, hoofdbedekking of andere doelmatige middelen ter bescherming van het lichaam;**
- f. gevaar van verwonding bij het gebruik van verplaatsbaar gereedschap: **beschermende kleding of andere doelmatige middelen ter bescherming van het lichaam.**

- lid 2

Persoonlijke beschermingsmiddelen, als bedoeld in het eerste lid, moeten in goede staat verkeren en zindelijk worden gehouden.

Artikel 173b - lid 1

Voor zover dit nodig is voor een veilig verblijf van werknemers of voor het veilig verrichten van hun arbeid, moet op die verblijfplaats of bij die arbeid een duidelijke instructie in de Nederlandse taal aanwezig zijn.

- lid 2

Indien er werknemers zijn die de Nederlandse taal niet voldoende beheersen, moet voor zoveel nodig de in het eerste lid bedoelde instructie zodanig luiden, dat ook die werknemers deze kunnen begrijpen.

Het verschaffen van hulp bij ongevallen

Artikel 178 - lid 1

In een fabriek of werkplaats moet gedurende de tijden waarop in die fabriek of werkplaats 25 of meer werknemers werkzaam plegen te zijn, tenminste één persoon aanwezig zijn die belast is met het verlenen van eerste hulp bij ongevallen en ten aanzien van wie een geldig, door onze Minister aangewezen bewijs kan worden overlegd, waaruit blijkt dat de betrokkene met het verlenen van eerste hulp bij ongelukken vertrouwd is.

- lid 2

Indien de ligging of de bereikbaarheid van een fabriek of werkplaats of van onderdelen daarvan, dan wel de mate van gevaar in een fabriek of werkplaats of in onderdelen daarvan aanleiding daartoe geeft, geldt de in het eerste lid bedoelde verplichting ook gedurende de tijden waarop in die fabriek of werkplaats minder dan 25 werknemers werkzaam plegen te zijn.

- lid 3

Het verlenen van eerste hulp bij ongevallen mag uitsluitend geschieden door een persoon als bedoeld in het eerste lid, tenzij omstandigheden in het belang van de door een ongeval getroffen onmiddellijk ingrijpen of medewerken van anderen noodzakelijk maken.

Het voorkomen of beperken van schadelijk of hinderlijk geluid of van andere schadelijke of hindelijke trillingen

Artikel 179a - lid 1

Machines, werktuigen, apparaten of installaties moeten van zodanige constructie zijn, zodanig ingericht, opgesteld of ondersteund zijn en zodanig onderhouden worden, dat zij bij het in werking zijn geen schadelijk geluid veroorzaken, tenzij zulks redelijkerwijze niet kan worden gevergd.

- lid 2

Het verrichten van werkzaamheden moet zodanig geschieden dat daarbij geen schadelijk geluid wordt veroorzaakt, tenzij zulks redelijkerwijze niet kan worden gevergd.

- lid 3

Indien de uitzondering, vervat in de laatste zinsnede van het eerste of tweede lid, van toepassing is, moeten doeltreffende voorzieningen aangebracht zijn, waardoor zoveel mogelijk wordt voorkomen dat schadelijk geluid heerst in een ruimte waarin werknemers plegen te verblijven, tenzij zulks redelijkerwijze niet kan worden gevergd.

- lid 4

In gevallen waarin voorzieningen, aangebracht ingevolge het derde lid, de werknemers onvoldoende bescherming bieden tegen het schadelijk geluid en in gevallen waarin het aanbrengen van vorenbedoelde voorzieningen redelijkerwijze niet kan worden gevergd, moet het aantal werknemers dat aan schadelijk geluid wordt blootgesteld zoveel mogelijk beperkt zijn.

- lid 5

Onze Minister kan met betrekking tot alle fabrieken of werkplaatsen dan wel met betrekking tot fabrieken of werkplaatsen die behoren tot een door hem omschreven categorie het niveau vaststellen, waarboven geluid voor de toepassing van de leden 1 tot en met 4 wordt geacht schadelijk te zijn in de zin van die leden. *(Per 10 maart 1987 voorlopig vastgesteld op 85 dB(A))*

- lid 6

In gevallen, waarin werknemers kunnen worden blootgesteld aan een door Onze Minister voor de toepassing van

dit artikel vastgesteld schadelijk geluidsniveau, moeten doelmatige gehoorbeschermingsmiddelen in voldoende aantal beschikbaar zijn. (*per 10 maart 1987 vastgesteld op 80 dB(A)*). Gehoorbeschermingsmiddelen als bedoeld in de vorige volzin, moeten in goede staat verkeren en zindelijk worden gehouden.

- lid 7

Onze Minister kan het niveau van schadelijk geluid vaststellen waarboven de ingevolge het zesde lid ter beschikking gestelde gehoorbeschermingsmiddelen door de werknemers moeten worden gebruikt. (*per 10 maart 1987 vastgesteld op 90 dB(A)*).

- lid 8

De leden 1 tot en met 5 zijn met ingang van een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip van overeenkomstige toepassing ten aanzien van hinderlijk geluid.

- lid 9

De leden 1 tot en met 5 zijn met ingang van een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip van overeenkomstige toepassing ten aanzien van **schadelijke trillingen**, met dien verstande dat in het geval, bedoeld in het derde lid, doeltreffende voorzieningen moeten zijn aangebracht, waardoor zoveel mogelijk wordt voorkomen dat schadelijke trillingen rechtstreeks op het lichaam van de werknemer worden overgebracht, tenzij zulks redelijkerwijze niet kan worden gevergd.

- lid 10

Het negende lid is met ingang van een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip van overeenkomstige toepassing ten aanzien van **hinderlijke trillingen**.

Het voorkomen van vergiftiging, besmetting of beroepsziekten

Artikel 182a - lid 1

Er moeten doeltreffende maatregelen genomen zijn om te voorkomen dat werknemers bij hun werk kunnen worden blootgesteld aan stoffen die hun gezondheid kunnen schaden of hinder kunnen veroorzaken.

- lid 2

Er moeten zodanige technische of organisatorische maat-

regelen genomen zijn dat blootstelling aan schadelijke stoffen zoveel mogelijk bij de bron wordt voorkomen. Gelet op de eigenschappen van die stoffen, de aard van het werk, de werkmethoden en de werkomstandigheden moeten de werknemers aan zo weinig mogelijk gevaar voor hun gezondheid worden blootgesteld en moet zo weinig mogelijk hinder worden veroorzaakt.

- lid 3

Indien blootstelling door het nemen van bovengenoemde maatregelen redelijkerwijs niet is te vermijden, en de lucht op de werkplek is verontreinigd door stofdeeltjes of door dampen, gassen of nevels, moet die lucht op doeltreffende wijze worden afgevoerd.

- lid 4

Indien door het nemen van genoemde maatregelen het voorkomen van blootstelling aan schadelijke stoffen redelijkerwijs niet mogelijk is, moeten de volgende maatregelen worden genomen:

- a. de duur van de blootstelling moet zoveel mogelijk beperkt zijn;
- b. een stof mag in geen grotere hoeveelheid aanwezig zijn en het aantal blootgestelde werknemers mag niet groter zijn dan voor het verrichten van de arbeid strikt nodig is;
- c. de blootgestelde werknemers moeten voldoende vertrouwd zijn met de aard van hun werkzaamheden en moeten voldoende kennis hebben van de gevaren die

- aan de blootstelling verbonden zijn en van de voorzieningen, die getroffen zijn of door hen moeten worden getroffen, om die gevaren te voorkomen of te beperken;
- d. bij de arbeid moeten de grootst mogelijke ordelijkheid en zindelijkheid worden betracht.

Artikel 182b

Indien ingevolge artikel 182 a - lid 3 verontreinigde lucht wordt afgevoerd, moet gelijktijdig gezorgd worden voor voldoende toevoer van niet-verontreinigde lucht.

Artikel 184 -lid 1

Indien een van de hierna omschreven gevaren zich voordoet moeten voor de werknemers die aan die gevaren blootstaan, de daarbij aangegeven persoonlijke beschermingsmiddelen, in voldoende aantal, beschikbaar zijn en moet ervoor worden gezorgd dat die werknemers die middelen gebruiken;

- a. gevaar van lichamelijke schade ten gevolge van straling: **doelmatige beschermingsmiddelen voor de ogen, de huid en andere aan de straling blootgestelde lichaamsdelen;**
- b. gevaar van aanraking van de huid door daarop inwerkende of daarin doordringende schadelijke stoffen: **doelmatige bedekking van de huid;**
- c. gevaar van inademing van giftige, bijtende, schadelijke of hinderlijke dampen, gassen of nevels of van stof: **doelmatige adembeschermingsapparaten;**
- d. gevaar van besmetting: **doelmatige ontsmettingsmiddelen, hand- en armbedekkingen of andere doelmatige middelen ter bescherming van het lichaam;**
- e. gevaar van inwerking van schadelijk geluid op het gehoororgaan: **doelmatige gehoorbeschermingsmiddelen**
- f. gevaar van inademing van schadelijke concentraties van vinylchloridemonomeer, die zich bevinden in de lucht van een arbeidszone: **doelmatige adembeschermingsapparaten**

- lid 2

Persoonlijke beschermingsmiddelen als bedoeld in het eerste lid, moeten in goede staat verkeren en zindelijk worden gehouden.

Voor nadere bijzonderheden wordt verwezen naar de volledige tekst van het V.B.F.

Bijzondere bepalingen voor bepaalde fabrieken of werkplaatsen

Gebouwen, bouw-, grond-, waterwerken, ondergrondse leidingen en wegen, welke in aanbouw, aanleg, verbouwing, herstelling of sloping zijn of voor zover daaraan onderhoudswerkzaamheden worden verricht.

Artikel 212 bis - lid 1

De arbeid moet worden verricht met inachtneming van alle maatregelen die door de eis van goed en veilig werk worden gevorderd om het onverhoeds instorten, omvallen of breken van het bouwwerk of andere constructie of van een gedeelte daarvan, of van daarbij toegepaste steigers, stellingen, stut- en andere hulpconstructies of gedeelten daarvan te voorkomen en om de werknemers daardoor zoveel mogelijk tegen letsels door ongevallen te beschermen. Indien het districts-hoofd van de Arbeidsinspectie zulks schriftelijk vordert, moeten vóór het uitvoeren van het werk, te zijnen genoegen, sterkte- en stabiliteitsberekeningen van de steigers, stellingen, stut- en andere hulpconstructies worden gemaakt.

- lid 2

Het vervoer en het plaatsen van materialen en onderdelen en van hulpconstructies moeten geschieden op zodanige wijze, dat de werknemers zoveel mogelijk beschermd zijn tegen de gevaren die daarbij kunnen optreden.

Artikel 212 ter - lid 1

Een steiger mag niet worden opgebouwd, afgebroken of belangrijk gewijzigd dan onder toezicht van een deskundig persoon en met inachtneming van diens aanwijzingen.

- lid 2

De in het eerste lid bedoelde werkzaamheden moeten zoveel mogelijk worden verricht door personen die met deze arbeid vertrouwd zijn.

- lid 3

Een steiger moet door een deskundig persoon regelmatig worden nagezien.

Artikel 212 quater - lid 1

Een steiger mag niet worden overbelast. Lasten moeten zo gelijkmatig mogelijk over de steiger worden verdeeld.

- lid 2

Een steiger moet zodanig zijn samengesteld, dat bij normaal gebruik geen der onderdelen zich kan verplaatsen.

- lid 3

Een hijs- of een hefwerktuig mag niet op of aan een steiger worden geplaatst of bevestigd, tenzij de nodige voorzieningen zijn getroffen, welke de sterkte en de stabiliteit van de steiger verzekeren.

- lid 4

Telkens wanneer zulks voor het veilig werken op of nabij een steiger noodzakelijk is en in elk geval alvorens een steiger voor de eerste maal in gebruik wordt genomen, moet door of namens de werkgever zijn vastgesteld, dat de steiger voldoet aan de voorgaande leden alsmede aan de artikelen 124, tweede lid (*zie pag 18*) en 212 ter (*zie pag.37*) ongeacht of de steiger al dan niet in zijn opdracht is samengesteld

Artikel 212 quinquies - lid 1

Vloeren, bordessen, gaanderijen, trappen en loopplanken moeten zodanig zijn gemaakt, dat geen onderdeel in sterke mate of ten opzichte van andere onderdelen ongelijkmatig kan doorbuigen en dat het gevaar van struikelen of uitglijden zoveel mogelijk is voorkomen,

- lid 2

Vloeren, bordessen, gaanderijen, trappen en loopplanken moeten zoveel mogelijk zijn vrijgehouden van voorwerpen, welke de doorgang kunnen belemmeren.

- lid 3

Vloeren, bordessen, gaanderijen, trappen en loopplanken, waarbij gevaar bestaat van een hoogte van meer dan 2,50 m of in het water te vallen, moeten zijn samengesteld van aaneensluitende planken, voldoende breed zijn in verband met het passeren van personen en de ter plaatse te verrichten arbeid, en doelmatig zijn beschut.

- lid 4

Elke plaats, waar arbeid wordt verricht, moet langs veilig begaanbare en voldoende verlichte toegangen bereikbaar zijn.

Artikel 212 sexies lid 1

De bediening van een torenkraan waarvan het maximaal toelaatbare bedrijfslastmoment 15 tm of meer bedraagt of de giek bevestigd is op een hoogte van 20 m of meer boven de ondersteuning van de kraan, zoals een kraanbaan, mag slechts worden verricht door een persoon die in een zodanige lichamelijke en geestelijke toestand verkeert en ten aanzien van de bediening van zodanige kranen alsmede ten aanzien van de aard van de daarmee te verrichten werkzaamheden zo deskundig is, dat hij voldoende in staat is de daaraan verbonden gevaren te voorkomen. Onze Minister bepaalt de gevallen waarin voor de bediening van een door hem aangewezen soort van torenkranen als vorenbedoeld, in verband met ervaring verkregen in de bediening van die soort kan worden volstaan met een daartoe beperkte deskundigheid.

- lid 2

Het eerste lid, voor zover regelende de deskundigheid welke voor de bediening van een torenkraan als in dat lid bedoeld is vereist, is niet van toepassing ten aanzien van een persoon die een zodanige kraan bedient;

- a. in het kader van een bij of krachtens een wet geregelde beroepsopleiding tot torenkraanbestuurder, die door de betrokkene daadwerkelijk en in overeenstemming met de door het opleidingsinstituut gestelde regels wordt gevolgd, of
- b. in het kader van een opleiding tot torenkraanbestuurder, georganiseerd door een door Onze Minister aangewezen instelling, (Stichting Fonds Opleiding Bouwbedrijf, Den Haag) die door de betrokkene daadwerkelijk en in overeenstemming met de door de instelling gestelde regels wordt gevolgd, mits tijdens die bediening een deskundig toezicht ter bescherming tegen gevaar voor het leven of de gezondheid in voldoende mate wordt uitgeoefend ingeval zulks redelijkerwijze noodzakelijk moet worden geacht.

- lid 3

Onze Minister bepaalt nader aan welke eisen van deskundigheid een persoon als bedoeld in het eerste lid moet voldoen. Hij kan voorts gevallen bepalen waarin tij-

delijk niet of niet geheel aan die eisen behoeft te worden voldaan.

- lid 4

Behoudens in door Onze Minister bepaalde gevallen, moet de bij en krachtens dit artikel voorgeschreven deskundigheid blijken uit het bezit van een schriftelijk bewijs van een door Onze Minister vastgesteld model (Bewijs van deskundigheid). Hij reikt dit bewijs uit, indien hem die deskundigheid volgens door hem te stellen regelen is aangetoond. De uitreiking geschiedt aan de betrokken persoon.

- lid 5

Het bewijs moet bij de bediening van een torenkraan als bedoeld in het eerste lid desgevraagd worden getoond.

- lid 6

In het bij of krachtens dit artikel bepaalde wordt verstaan onder "Torenkraan": elektrisch aangedreven, torenvormig hijswerktuig dat bestemd is om lasten vertikaal of horizontaal te verplaatsen en daartoe met een giek uitgerust is, een z.g. klimkraan daaronder mede begrepen.

Artikel 212 septies

Een hijs- of hefwerktuig mag na gebruik niet worden achtergelaten in een zodanige toestand, dat onbevoegden het werktuig of mechanismen daarvan in werking kunnen stellen.

Artikel 213

Bij gladheid door vorst of anderszins moeten opgangen, stellingvloeren en loopplanken met as of zand zijn bestrooid.

Artikel 214

De balklagen van in aanbouw zijnde gebouwen moeten zijn afgedekt, tenzij onmiddellijk na het gereedkomen van de balklagen de plafondtengels of schroten voor het aanbrengen van de gestucadoorde plafonds worden aangebracht, of andere doeltreffende middelen zijn toegepast om te voorkomen, dat iemand tussen de balken van een balklaag door valt.

Artikel 215

Het stellen van de kap op enig gebouw mag niet geschieden ter plaatse waar de bovenste balklaag niet is dichtge-

legd over een voldoende afstand of andere doelmatige middelen, welke een voldoende mate van veiligheid bij de arbeid bieden, zijn toegepast.

Artikel 216

Gebruikt materiaal moet dadelijk na het vrijkomen spijker-schoon gemaakt worden of wel onmiddellijk op een doelmatige plaats worden weggelegd.

ELEKTROTECHNISCH VEILIGHEIDSBESLUIT

Bedrijfsvoorschriften

Artikel 42

Alle elektrische werktuigen, toestellen, leidingen, beschermingen, waarschuwingstekens en schakelschema's moeten in behoorlijke toestand verkeren.

Artikel 44

Ieder bij het bedrijf aangestelde werknemer moet opdracht hebben om van alle voorvallen en omstandigheden, welke gevaar kunnen opleveren, onverwijld mededeling te doen aan de verantwoordelijke, boven hem gestelde, persoon.

Artikel 47

Het verrichten van herstellings-, onderhouds- en bedieningswerkzaamheden aan elektrische werktuigen, toestellen of leidingen mag alleen geschieden door deskundig en voldoende onderricht personeel.

Artikel 53

De werkgever of de door hem met de werkzaamheden belaste verantwoordelijke deskundige moet zich overtuigen, dat alle schakelingen en verbindingen, zowel na gedane herstellingen als bij vernieuwingen of uitbreidingen, zodanig zijn aangebracht, dat bij het in bedrijf komen geen gevaar bestaat voor ongelukken.

N.B.

Om te voldoen aan het Elektrotechnisch Veiligheidsbesluit moeten alle elektrotechnische licht- en krachtinstallaties aangebracht zijn volgens onder meer de 'Veiligheidsvoorschriften voor laagspanningsinstallatie - NEN 1010'. Dit is vooral van belang bij het inrichten van het bouwterrein. De verlichting van het bouwwerk en de keten alsmede de voorzieningen voor het aansluiten van de bouwmachines eisen derhalve een deskundige uitvoering. (voor meer informatie hierover zie VIB-uitgave "Veilig gebruik van elektriciteit op de bouwplaats")

Ook worden er eisen gesteld aan het te gebruiken elektrisch handgereedschap. Hiervoor wordt verwezen naar o.m. de betreffende P(ublikatie)-bladen van de Arbeidsinspectie

NASCHRIFT

Deze uitgave bevat uittreksels uit de Arbowet, het Veiligheidsbesluit Fabrieken of Werkplaatsen en het Elektrotechnisch Veiligheidsbesluit. Het zonder meer aanhalen van een of meerdere van de opgenomen wetsartikelen wordt ontraden. Met het oog op leesbaarheid en ruimte zijn er zo hier en daar kleine afwijkingen van de volledige wettekst. Bovendien bevat de volledige wettekst vaak méér artikelen die betrekking hebben op eenzelfde onderwerp.

Om het werken met de Arbowet in de praktijk eenvoudiger te maken heeft de Arbeidsinspectie over een groot aantal onderwerpen aanwijzingen op schrift gesteld. Hierin worden voorbeelden gegeven van mogelijke oplossingen van problemen, terwijl over onderwerpen als onder meer de maximum toelaatbare belasting, keuze van de materialen, onderhoud en constructie nadere gegevens worden verstrekt. De wetsartikelen waarop een en ander is gebaseerd worden eveneens vermeld.

Deze aanwijzingen zijn algemeen bekend als de P(ublicatie)-bladen van de Arbeidsinspectie.

LITERATUUROPGAVE

- De Arbeidsomstandighedenwet 1988,
G. Bayens,
Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden,
(42-42).
- De Arbeidsomstandighedenwet: *een toelichting voor werknemers in de bouw- en houtindustrie*,
Bouw- en Houtbond FNV,
(39-245).
- De Arbowet: *toelichting en achtergronden*.
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
(42-121).
- Artikel 30 Arbowet, *Samenwerking van meerdere werkgevers op een bouwplaats*,
Directoraat Generaal van de Arbeid,
(Ser.4 / CV-10).
- Handleiding ARBO-beleidsplan: *een bouwsteen van het NVOB*,
Nederlands Verbond van Ondernemers in de Bouwnijverheid,
(41-284).
- De Arbowet in uitvoering: *een onderzoek naar ervaringen in de praktijk*,
T.J.M. Reubsaet, P.A.M. den Boer en P.C.J. Sweere,
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
(42-104).
- Veiligheid en gezondheid,
Bouw- en Houtbond FNV,
(39-247).
- Een bespreking van het Veiligheidsbesluit voor Fabrieken en Werkplaatsen (VBF),
Arnhemse Instellingen van de Elektriciteitsbedrijven in Nederland,
(41-470)

Bovenstaande uitgaven zijn in de bibliotheek van het NIA te Amsterdam voor uitlening beschikbaar. Tussen haakjes is vermeld onder welke code de uitgaven daar zijn geregistreerd.

TREFWOORDENREGISTER

Pagina

Aanlegsteiger	18
Aanrijding	20
Acetyleen	27,28
Acuut gevaar	7,36
Afdekking	18
Afgraven	26
Afkalven	26
Arbeidsomstandighedenwet	5 e.v.
Arbeidsinspectie	6,10,13,20,37,44
Arbo-beleid	7
Arbo-jaarverslag	9
Arbo-commissie	6
Balklaag	40
Bedrijfslast	22,23
Bedwelming	20,26
Beroepsziekte	9,34
Besmetting	34
Bewegende delen	30
Bijtende stoffen	30,31
Bijzondere bepalingen VBF	37
Bordes	18,38
Bouwwerk	37
Cirkelzaag	17
Damp	35
EHBO	32
Elektrische leidingen	42
Elektrische werktuigen	42
Elektrokutie	20
Elektrotechnisch Veiligheidsbesluit	42,43
Ergonomie	7
Ernstig ongeval	8
Excursies op bedrijfsterrein	9
Gaanderij	38
Gas	35
Gasflessen	27,28
Gashouder	26
Geheimhoudingsplicht	10
Gehoorbeschermingsmiddelen	34
Geul	26
Gevaarlijke situaties	10
Gevaarlijke stof	26,27
Grindtrechter	20
Groef	26
Grondkuip	26
Grondwerk	37
Hefwerktuig	22 e.v. 38,40
Hete stoffen	30,31
Hijskabel	25
Hijsketting	25,26

Hijskraan	22 e.v.
Hijskraaninspectie	24
Hijsmast	22
Hijsstrop	25,26
Hijswerktuig	22,38,40
Hinderlijke trillingen	34
Hinderlijk geluid	33,34
Hoofdbedekking	30
Hoofdstoten	30
Hoogte, werken op	9,38
Indiensttreding	8
Instorten	26
Jeugdige werknemers	8
Kelder	26
Ketel	27
Kledingkast	12
Kleedruimte	11 e.v.
Klimijzer	18
Knellen	30
Koud weer, werken bij	16
Koude stoffen	30,31
Kraanbaan	22,23,39
Kraanboek	24
Kuil	26
Laagspanningsinstallatie	43
Ladder	18
Lier	22
Lift	21,22
Literatuur	45
Loopbrug	18
Loopplank	18,38,40
Machinebeveiliging	10
Materiële schade	8
Meerdere werkgevers op een werk	9
Monotoon werk	8
Nevel	35
Omvalen	26
Omvallende voorwerpen	26,30
Onderdrukventiel	28
Ondergraven	26
Ondergrondse leidingen	37
Onderhoud van een schiethamer	29,30
Ondernemingsbeleid	7
Ondernemingsraad	5,6
Ongevallen register	8
Ontladen van een schiethamer	29
Ontploffingsgevaar	27,29
Oogverwonding	30
Opstapelen van voorwerpen of stoffen	26
Overdruk, Wet op werken onder	5

Overleg tussen werkgever en werknemers	5
Patroon voor schiethamer	29
Persoonlijke Beschermingsmiddelen	7,9,16,29,30,31,34
Persoonlijke eigenschappen v.d. werknemer	7
Plunjerschiethamer	28,30
Put	26
Raamwet	4
Reduceertoestel	28
Reservoir	26,27
Riool	26
Samenwerking werkgever en werknemers	10
Schadelijk geluid	33,34
Schadelijke stof	34,35,36
Schaftlokalen	11 e.v.
Schakelschema	42
Schiethamer	28 e.v.
Schilfers	30
Silicosewet	5
Silo	26
Slijpschijf	18
Sloop	37
Spijkerschoon	41
Splinterkap	28
Splinters	30
Steiger	18,37,38
Stelling	18,37
Stofdeeltjes	35
Stortsteiger	18
Stuwadoorswet	5
Takel	22
Toiletten	14
Torenkraan	39,40
Torenkraanbestuurder	39,40
Trap	18,38
Urinoirs	14,15
Vallende voorwerpen	26,30
Vangnet	20
Veiligheidsbesluit	4
Veiligheidsbesluit voor Fabrieken of werkplaatsen (VMF)	11 e.v.
Veiligheidsgordel	20,26
Veiligheidswet	4
Ventilatie werkplek	35,36
Ventilatieschaftlokaal	13
Verbranding	20
Verdrinking	20
Vergiftiging	20,26,34
Verlichting schaftlokaal	13
Verpakking van een gevaarlijke stof	26,27
Verplichtingen van de werkgever	6 e.v.

Verplichtingen van de werknemers	9
Verstikking	20,26
Verwarming schaftlokaal	14
Verzakken	26
VGW	5
VGW-commissie	5
Vlamdover	28
Vlamterugslag	28
Vloer	18,38
Vloeropening	18,19
Vonken	30
Voorkomen van ongevallen	16
Voorlichting	8,10
Voorlichtingsbijeenkomst	10
Wandopening	19
Wasbakken	14,15
Water, werken boven	19,38
Waterwerk	37
Wegrollende voorwerpen	26,30
Wegschuivende voorwerpen	26
Wegvliegende voorwerpen	26,30
Werkcondities	7
Werkgever, verplichtingen van	6 e.v.
Werklokaal	15
Werknemers, verplichtingen; recht van	9,10
Werkonderbreking	10
Werkoverleg	5
Werkpleklucht	35
Zandtrechter	20
Zindelijkheid	15,36

Verschenen in de serie
Arbeidsomstandigheden in de bouw:

- VIB 1 Veilige inrichting van keten, keetunits, keetwagens en loodsen
- VIB 2 Veilig gebruik van elektriciteit op de bouwplaats
- VIB 3 De Arbeidsomstandighedenwet in de bouw
- VIB 4 Bouwlift voor goederenvervoer
- VIB 5 Schiethamers
- VIB 6 Beveiliging van wand- en vloeropeningen in de bouw
- VIB 7 Veilig hijsen
- VIB 8 Veilig gebruik van ladders en bouwtrappen
- VIB 9 Brandbeveiliging in de bouw
- VIB 10 Veilige kraanbanen op bouwwerken
- VIB 11 Veilig werken met rolsteigers
- VIB 12 Veilig werken in en om putten en sleuven
- VIB 13 Veilig werken op hoogte met valbeveiliging
- VIB 14 Veiligheid bij het baggeren
- VIB 15 Veilig werken met hoogwerkers
- VIB 16 Veilig werken in putten en riolen